

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny z wiedzy o społeczeństwie kl.II (semestr I i II)

Dział	Temat (rozumiany jako lekcja)	Wymagania na ocenę dopuszczającą	Wymagania na ocenę dostateczną	Wymagania na ocenę dobrą	Wymagania na ocenę bardzo dobrą	Wymagania na ocenę celującą
SPOŁECZEŃSTWO						
1. Socjologia jako nauka społeczna	1. Socjologia jako nauka społeczna.	Uczeń: – wie, co to jest socjologia i czym się zajmuje;	Uczeń: – wymienia i przedstawia metody i techniki badawcze;	Uczeń: – charakteryzuje procesy socjologiczne;	Uczeń: – analizuje wyniki badań statystycznych;	Uczeń: – uzasadnia krytyczne podejście do badań statystycznych;
2. Życie zbiorowe i jego reguły	1. Człowiek jako istota społeczna.	Uczeń: – definiuje znaczenie pojęcia istota społeczna, socjalizacja;	Uczeń: – omawia potrzeby ludzkie i czynniki mające wpływ na życie społeczne;	Uczeń: – dowodzi, że człowiek jest istotą społeczną;	Uczeń: – uzasadnia, że czynniki biologiczne, geograficzne, ekonomiczne i kulturowe mają wpływ na życie społeczne;	Uczeń: – uzasadnia, w jaki sposób potrzeby uznania i współzawodnictwa wpływają na życie społeczne;
	2. Socjalizacja i role społeczne.	Uczeń: – wyjaśnia pojęcie socjalizacji pierwotnej i wtórnej;	Uczeń: – omawia czynniki mające wpływ na proces rozwoju człowieka;	Uczeń: – charakteryzuje proces przechodzenia z jednej roli do drugiej;	Uczeń: – przeprowadza analizę społeczeństwa jako układu ról społecznych;	Uczeń: – interpretuje wybrane role społeczne;
	3. Zbiorowość społeczna.	Uczeń: – wymienia rodzaje więzi społecznych;	Uczeń: – omawia etapy powstawania więzi społecznych;	Uczeń: – charakteryzuje rolę mediów jako instrumentów pośred-	Uczeń: – uzasadnia, jakie zagrożenia niesie za sobą obecność no-	Uczeń: – analizuje szanse społeczności lokalnych na rozwój

				niczących w relacji ze światem;	wczesnych technologii w życiu codziennym;	wspólnoty; – uzasadnia, jakie fobie XXI wieku niosą za sobą nowoczesne technologie;
	4. Normy społeczne.	Uczeń: – wymienia rodzaje norm społecznych i przejawy kontroli społecznej; – definiuje podstawowe pojęcia: normy społeczne, kontrola społeczna, anomia i stygmatyzacja społeczna;	Uczeń: – omawia rodzaje norm społecznych; – określa ich funkcje w życiu społecznym; – opisuje przejawy kontroli społecznej;	Uczeń: – wyjaśnia przyczyny przestępczości i dewiacji przy pomocy różnych teorii;	Uczeń: – wyszukuje przykłady stygmatyzacji społecznej; – podaje ich przyczyny i następstwa;	Uczeń: – wskazuje okoliczności, które wywołują anomie i określa jej skutki dla społeczeństwa;
	5. Ład społeczny.	Uczeń: – definiuje pojęcie ładu społecznego, konsensus, równowaga społeczna;	Uczeń: – omawia czynniki kształtujące ład społeczny, prawo, moralność;	Uczeń: – charakteryzuje elementy ładu społecznego: współpracę, umiejętność osiągania konsensusu, hierarchię wartości, równowagę społeczną, porządek społeczny;	Uczeń: – ocenia, czy społeczeństwo polskie ma umiejętność osiągnięcia konsensusu;	Uczeń: – uzasadnia, którą teorię ładu społecznego uważa za słuszną;
	6. Instytucje społeczne.	Uczeń: – wyjaśnia pojęcie instytucji społecznej; – wymienia rodzaje	Uczeń: – określa funkcje instytucji społecznych; – potrafi je omówić;	Uczeń: – potrafi uzasadnić, skuteczność działania niektórych insty-	Uczeń: – uzasadnia, jakie przyczyny wpływają na niski poziom zau-	Uczeń: – ocenia wybrane działania instytucji społecznych w Pol-

		instytucji społecznych;		tucji społecznych, np. samorządu uczniowskiego	fania społecznego do instytucji społecznych;	sce;
	7., 8. Konflikty społeczne i sposoby ich rozwiązywania	Uczeń: – wie, co to jest dezintegracja społeczna i konflikt społeczny;	Uczeń: – omawia źródła mechanizmu konfliktów społecznych i ich rodzaje;	Uczeń: – podaje sposoby rozwiązywania konfliktów społecznych;	Uczeń: – rozróżnia konflikty wewnętrzne, interpersonalne, wewnątrzgrupowe, międzygrupowe, międzynarodowe, globalne;	Uczeń: – przygotowuje regulamin arbitrażu, negocjacji oraz mediacji dotyczących rozwiązywania konfliktów między uczniami a nauczycielem;
3. Grupa społeczna	1. Pojęcie i typologia grup społecznych.	Uczeń: – wie, co to jest grupa społeczna; – podaje cechy grupy społecznej;	Uczeń: – omawia na przykładach różne rodzaje grup i wyjaśnia funkcjonowanie wskazanej grupy;	Uczeń: – charakteryzuje wybrane grupy społeczne; – wyszukuje niezbędne informacje z tekstu źródłowego;	Uczeń: – potrafi analizować teksty źródłowe; – wyróżnia rodzaje granic między poszczególnymi grupami;	Uczeń: – potrafi prawidłowo sklasyfikować np. klasę do odpowiednich rodzajów grup społecznych i uzasadnić swój wybór; –
	2. Grupy odniesienia.	Uczeń: – zna pojęcie grupy odniesienia i rozumie jego znaczenie;	Uczeń: – rozróżnia grupy odniesienia porównawczego, normatywnego oraz grupy odniesienia pozytywnego i negatywnego;	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie grup odniesienia pozytywnego i negatywnego w procesie socjalizacji;	Uczeń: – na podstawie tekstu źródłowego i wiedzy pozaźródłowej podaje i omawia przyczyny poczucia upośledzenia lub uprzywilejowania społecznego;	Uczeń: – potrafi scharakteryzować różne grupy odniesienia i uzasadnić swoje stanowisko;
	3., 4. Rodzina jako	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:

	grupa społeczna.	<ul style="list-style-type: none"> – wie, co to jest rodzina; – zna funkcje rodziny; 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia czynniki mające wpływ na kształtowanie więzi w rodzinie; – rozróżnia rodzaje rodziny: wielopokoleniowe, nuklearne, mono- i poligamiczne; 	<ul style="list-style-type: none"> – interesuje się historią własnej rodziny; – charakteryzuje różne modele rodziny i inne formy, jak konkubinaty; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyszukuje instytucje i organizacje w swoim regionie, które wspierają rodzinę; – podaje sposoby, jak można zapobiegać degradacji rodziny; 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje problemy współczesnej rodziny; – przygotowuje projekt badawczy na temat zróżnicowania rodzin w różnych kręgach cywilizacyjnych;
4. Struktura społeczna	1. Pojęcie i koncepcje struktury społecznej.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna pojęcia: społeczeństwo, struktura społeczna, klasa, warstwa i podaje ich znaczenie; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia podstawowe elementy struktury społecznej; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia koncepcje struktury społecznej; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje elementy struktury społecznej; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – potrafi wskazać, które dobra są dla niego najważniejsze i uzasadnia swój wybór;
	2. Przemiany struktury społeczeństwa polskiego.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna strukturę społeczeństwa polskiego; – wie, co to jest klasa średnia; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia strukturę demograficzną, zawodową i klasowo-warstwową społeczeństwa polskiego; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje zmiany, jakie zaszły w strukturze społeczeństwa polskiego; – wie, co to jest pauperyzacja; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa przyczyny stratyfikacji społecznej; – porównuje skalę nierówności społecznych w Polsce i wybranym państwie; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia związki między nierównościami społecznymi a nierównościami szans życiowych;
	3., 4. Ruchliwość społeczna a nierówności szans życiowych.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie pionowej i poziomej ruchliwości społecznej; – wie, skąd wynikają nierówności spo- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia uwarunkowania pionowej i poziomej ruchliwości społecznej; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady awansu i degradacji grup społecznych; – na przykładzie źródeł wskazuje przejawy nierówności 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje mechanizm i skutki społecznego wykluczenia i podaje sposoby przeciwdziałania temu zjawisku; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – porównuje skalę nierówności społecznych w Polsce i wybranym państwie;

		teczne;		społecznych;		
	4., 5. Problemy społeczeństwa polskiego.	Uczeń: – wymienia problemy społeczeństwa polskiego: ubóstwo, bezrobocie; – zna patologie społeczne i wymienia instytucje zajmujące się zwalczaniem patologii społecznych;	Uczeń: – wymienia środki służące zwalczaniu bezrobocia; – omawia problemy życia społecznego w Polsce; – przedstawia sytuację młodych ludzi w Polsce;	Uczeń: – charakteryzuje problemy społeczeństwa polskiego i patologii społecznych; – wyjaśnia możliwości rozwiązywania problemów społecznych;	Uczeń: – analizuje przyczyny problemów społecznych i powstawania patologii oraz możliwości, jakie daje profilaktyka;	Uczeń: – ocenia działalność instytucji, których zadaniem jest przeciwdziałanie problemom i patologiom społecznym;
5. Zmiana społeczna	1. Drogi zmiany społecznej.	Uczeń: – wie, że istnieją dwie drogi zmiany społecznej: rewolucji i reformy; – zna pojęcie adaptacji społecznej;	Uczeń: – wymienia czynniki determinujące zmiany społeczne; – wyróżnia pięć rodzajów adaptacji społecznej pozwalającej przeciwdziałać traumie;	Uczeń: – wyszukuje z tekstów źródłowych i literatury różne formy adaptacji społecznej; – podaje przykłady z życia codziennego tego zjawiska;	Uczeń: – analizuje sposoby adaptacji do zmiany społecznej na podstawie obserwacji;	Uczeń: – ocenia dwie drogi zmiany społecznej: rewolucję i reformę; – uzasadnia swoje stanowisko;
	2. Historyczne formy społeczeństwa.	Uczeń: – wyjaśnia pojęcia: rozwój społeczny, industrializacja;	Uczeń: – wymienia typy społeczeństw w ujęciu Karola Marksa i współczesnym; – charakteryzuje różne rodzaje społeczeństw;	Uczeń: – wyjaśnia proces przechodzenia społeczeństwa z jednej formy w drugą; – porównuje społeczeństwo pierwotne, feudalne i industrialne;	Uczeń: – przedstawia teorie rozwoju społecznego: linearną, teorie cykliczne i dychotomiczne; – uzasadnia własne stanowisko, która z teorii najlepiej oddaje istotę rozwoju społecznego;	Uczeń: – ocenia historyczne formy organizacji społeczeństwa;

	3. Współczesne formy społeczeństwa.	Uczeń: – zna pojęcia: społeczeństwo postindustrialne, globalne, otwarte, konsumpcyjne, informacyjne i wolnego czasu;	Uczeń: – omawia cechy współczesnego społeczeństwa;	Uczeń: – korzystając z różnych źródeł informacji, charakteryzuje zjawisko zwane "macdonaldyzacją"; – określa jej wpływ na kształtowanie się społeczeństwa globalnego;	Uczeń: – uzasadnia swoje stanowisko: „Jakie formy spędzania czasu są najbardziej korzystne dla współczesnego człowieka”;	Uczeń: – analizuje zjawisko "macdonaldyzacji"; – określa jego wpływ na kształtowanie się społeczeństwa globalnego;
	4., 5. Współczesne ruchy społeczne.	Uczeń: – zna najważniejsze ruchy społeczne: anarchizm, feminizm, pacyfizm, ekologizm i ruchy obywatelskie;	Uczeń: – wyjaśnia pojęcie ruchu społecznego; – wyróżnia ruchy nastawione na jednostkę i społeczeństwo;	Uczeń: – porównuje formy walki stosowane przez przedstawicieli różnych ruchów; – charakteryzuje wybrany ruch społeczny;	Uczeń: – na podstawie źródeł, własnej wiedzy i obserwacji przedstawia ruchy, które podjęły walkę bez użycia siły;	Uczeń: – analizuje dokumenty ruchów społecznych, np. preambułę statutu Partii Kobiet, i wyciąga wnioski;
	6. Człowiek w społeczeństwie – lekcja powtórzeniowa.					
	7. Społeczeństwo i człowiek jako jednostka w społeczeństwie – lekcja sprawdzająca.					
6. Naród, ojczy-	1. Pojęcie narodu.	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:

zna, mniejszości narodowe		<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie pojęcia: naród, ojczyzna; – wie, jakie czynniki jednoczą naród – kultura, historia itp. 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia i omawia czynniki narodotwórcze: terytorium, pochodzenie etniczne, organizację polityczną, integrację gospodarczą, społeczną i kulturę; 	<ul style="list-style-type: none"> – sporządza subiektywną listę czynników narodotwórczych; – przedstawia ją w porządku hierarchicznym; – porównuje ww. listę z listami koleżanek i kolegów; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje dwie koncepcje narodu: etniczno-kulturową i polityczną 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje słowa poety C. Norwida „Ojczyzna to wielki obowiązek”;
	2., 3. Świadomość i tożsamość narodowa.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie pojęcia: świadomość narodowa, tożsamość narodowa, asymilacja; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postawy współczesnych Polaków wobec ojczyzny i narodu; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia czynniki sprzyjające asymilacji oraz służące zachowaniu tożsamości narodowej; – przedstawia przejawy negatywnego stosunku do innych narodowości; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – korzystając z materiałów źródłowych i własnych obserwacji, podaje przykłady ksenofobii, szowinizmu, rasizmu, antysemityzmu w Polsce; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – analizuje postawy współczesnych Polaków wobec własnej ojczyzny i innych narodów; – omawia przykłady kosmopolityzmu we współczesnym świecie;
	4. Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wie, co to są mniejszości narodowe i etniczne i kogo nazywa się imigrantem; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia prawa, jakie przysługują mniejszościom narodowym i imigrantom; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje mniejszości narodowe i etniczne oraz grupy imigrantów żyjące w Polsce; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia czynniki sprzyjające zachowaniu tożsamości narodowej; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia stosunek Polaków do mniejszości narodowych i imigrantów;
7. Procesy narodowościowe i integracyjne we współczesnym	1., 2. Integracja narodów świata zachodniego.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna przyczyny integracji europejskiej i wyjaśnia pojęcie in- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia czynniki integrujące narody Europy; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje dewizę Unii Europejskiej „różnorodność 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia wpływ chrześcijaństwa na proces integracji; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – analizuje, co wpływa na przyczyny dekompozy-

świecie		tegracji;		w wielości”;		cji organizmów państwowych i dezintegrację zbiorowości wielonarodowych;
	3., 4. Mniejszości narodowe i ochrona ich praw.	Uczeń: – wymienia modele polityki wobec mniejszości narodowych;	Uczeń: – porównuje różne modele polityki wybranych państw wobec mniejszości narodowych i imigrantów;	Uczeń: – wyjaśnia, dlaczego w Europie integracja imigrantów z państwem pozaeuropejskich rodzi trudności; – określa, jaki model polityki wobec imigrantów realizuje Polska;	Uczeń: – na podstawie źródeł i wiedzy pozazródłowej wskazuje przykłady nieprzestrzegania praw mniejszości narodowych w Europie;	Uczeń: – przeprowadza analizę dokumentów dotyczących mniejszości narodowych;
	5., 6. Przyczyny i skutki konfliktów społecznych w państwach Azji, Afryki i Ameryki Południowej.	Uczeń: – wie, jakie konflikty toczą się w państwach Azji, Afryki i Ameryki Południowej;	Uczeń: – omawia przyczyny i sposoby rozwiązywania długotrwałych konfliktów między narodami;	Uczeń: – omawia podłoże i skutki konfliktów społecznych w tych krajach;	Uczeń: – na podstawie tekstu źródłowego „Wojna futbolowa” określa znaczenie piłki nożnej w polityce państw Ameryki Łacińskiej;	Uczeń: – ocenia rolę misji pokojowych ONZ i innych organizacji międzynarodowych w rozwiązywaniu konfliktów w państwach Azji, Afryki i Ameryki Południowej;
8. Kultura i pluralizm kulturowy	1. Pojęcie i typy kultury.	Uczeń: – wie, co to jest kultura i jakie są typy kultury;	Uczeń: – definiuje pojęcie kultury i omawia poszczególne typy kultury;	Uczeń: – rozróżnia normatywne i opisowe pojęcie kultury; – dowodzi, że kultu-	Uczeń: – określa znaczenie religii w polskiej kulturze; – ocenia wpływ tole-	Uczeń: – ocenia wpływ kontrkultury na życie społeczne; – analizuje konse-

			– wskazuje specyficzne cechy typów kultury;	ra polska ma uniwersalistyczny charakter;	rancji na życie społeczne;	kwencje pluralizmu kulturowego;
	2., 3. Subkultury młodzieżowe.	Uczeń: – zna najważniejsze subkultury młodzieżowe;	Uczeń: – omawia subkultury młodzieżowe w Polsce i w Europie;	Uczeń: – rozróżnia subkultury o charakterze religijnym i agresywnym;	Uczeń: – uzasadnia, jakie zagrożenia niosą za sobą subkultury;	Uczeń: – analizuje zagrożenia, jakie niosą za sobą subkultury dla jednostek i społeczeństwa; – podejmuje próbę oceny;
9. Współczesne spory światopoglądowe	4., 5. Współczesne spory światopoglądowe.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie pojęcia: aborcja i eutanazja, badania genetyczne; – wie, o co toczą się spory światopoglądowe, jakich obszarów dotyczą;	Uczeń: – zna różne formuły sprawiedliwości; – omawia kwestię kary jako odpłaty lub jako sposobu resocjalizacji;	Uczeń: – rozważa problem sprawiedliwości we współczesnym świecie oraz kwestię dopuszczalności aborcji i eutanazji;	Uczeń: – charakteryzuje różne spory światopoglądowe; – uzasadnia traktowanie kary jako odpłaty lub jako sposobu resocjalizacji;	Uczeń: – omawia problem badań naukowych i genetycznych (in vitro) i ich zastosowanie np. w medycynie; – omawia problem przyznawania praw mniejszościom seksualnym, tak jak mają osoby heteroseksualne;
10. Edukacja w XXI wieku	1. System oświatowy w Polsce.	Uczeń: – zna i wymienia instytucje, które wchodzi w skład polskiego systemu oświatowego;	Uczeń: – wie, jaki dokument reguluje system edukacji w Polsce; – omawia zadania edukacji w Polsce;	Uczeń: – omawia wszystkie elementy polskiego systemu oświaty;	Uczeń: – na podstawie różnych źródeł wskazuje działania, które mogą być podejmowane przez państwo, wla-	Uczeń: – uzasadnia i podaje przykłady, że polski system oświaty jest niedopasowany do rynku

					dze samorządowe oraz organizacje społeczne w celu zwiększenia równości szans w dostępie do edukacji;	pracy; – podejmuje próbę oceny polskiego systemu oświatowego;
	2. Kształcenie ustawiczne.	Uczeń: – wyjaśnia pojęcia: kształcenie ustawiczne, strategia liżbońska i uniwersytet trzeciego wieku;	Uczeń: – wyjaśnia, w jaki sposób można podnieść lub zmienić swoje kwalifikacje zawodowe; – omawia piramidę potrzeb A. Maslowa;	Uczeń: – charakteryzuje sposób zmiany kwalifikacji zawodowych;	Uczeń: – uzasadnia, że uczenie się przez całe Życie sprzyja odniesieniu sukcesu w karierze zawodowej;	Uczeń: – uzasadnia potrzebę kształcenia ustawicznego; – podejmuje próbę odpowiedzi na pytanie: „czy w Polsce właściwie wykorzystuje się potencjał osób starszych wiekiem”;
	3. Naród, kultura i edukacja – lekcja powtórzeniowa.					
	4. Naród, kultura i edukacja – lekcja sprawdzająca.					
11. Obywatel i obywatelstwo	1. Pojęcie obywatelstwa i sposoby jego nabycia.	Uczeń: – wyjaśnia, co to jest obywatelstwo i zna sposoby jego nadawania;	Uczeń: – wyjaśnia pojęcia: obywatelstwo, cudzoziemiec, apatryda;	Uczeń: – porównuje procedury procesu naturalizacji obowiązujące w USA i w Polsce;	Uczeń: – uzasadnia swoją opinię na temat nieakceptowania przez Polskę prawa do po-	Uczeń: – podaje argumenty za i przeciw liberalizacji przepisów dotyczących naby-

			– wyjaśnia, czym obywatelstwo różni się od narodowości;		dwójnego obywatelstwa;	wania obywatelstwa polskiego;
	2. Obowiązki obywatela Rzeczypospolitej Polskiej.	Uczeń: – wymienia obowiązki obywatela RP;	Uczeń: – wyjaśnia pojęcia: demagogia, społecznienie, wolontariusz;	Uczeń: – omawia wzory obywatelskiego działania;	Uczeń: – charakteryzuje wzór obywatela w państwie demokratycznym;	Uczeń: – uzasadnia własne stanowisko dotyczące odpowiedzi na pytanie: „czy podatek od osób fizycznych jest niezbędny”;
	3. Obywatelskie nieposłuszeństwo.	Uczeń: – zna pojęcie obywatelskiego nieposłuszeństwa; – podaje kilka przykładów;	Uczeń: – wyjaśnia, na czym polega obywatelskie nieposłuszeństwo; – podaje historyczne i współczesne przykłady;	Uczeń: – omawia warunki dopuszczalności obywatelskiego nieposłuszeństwa;	Uczeń: – charakteryzuje różne formy obywatelskiego nieposłuszeństwa np. ekotaż, ruch lemieszki, blokady, okupacje budynków, ukrywanie uchodźców, obozy stacjonarne lub czasowe, odmowa współpracy, sabotaż;	Uczeń: – przedstawia argumenty za i przeciw obywatelskiemu nieposłuszeństwu;
12. Społeczeństwo obywatelskie	1. Pojęcie i koncepcje społeczeństwa obywatelskiego.	Uczeń: – zna pojęcie społeczeństwa obywatelskiego; – wie, na czym ono polega;	Uczeń: – wyjaśnia pojęcia: autorytaryzm, grupy interesu, lobbying, społeczeństwo obywatelskie; –wymienia instytu-	Uczeń: – przedstawia filozoficzny rodowód koncepcji społeczeństwa obywatelskiego;	Uczeń: – charakteryzuje istotne postawy prawne umożliwiające działalność różnych form organizacji;	Uczeń: – przedstawia argumenty za i przeciw tezie „społeczeństwo szkolne jako społeczeństwo obywatelskie w

			cje, które przyczyniają się do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego;			miniaturze”;
	2., 3. Formy aktywności społecznej.	Uczeń: – wymienia formy aktywności społecznej;	Uczeń: – opisuje formy aktywności obywateli w ramach społeczności lokalnej, regionu, państwa oraz na poziomie globalnym;	Uczeń: – charakteryzuje lokalne organizacje pozarządowe; – przedstawia zasady zakładania i funkcjonowania stowarzyszeń, fundacji i organizacji pożytku publicznego;	Uczeń: – uzasadnia znaczenie swobody zrzeszania się dla jakości życia publicznego;	Uczeń: – argumentuje swoje stanowisko na temat związków zawodowych: „czy spełniają swoje zadanie?”
13. Opinia publiczna	1. Opinia publiczna.	Uczeń: – wie, co to jest opinia publiczna i jakie są sposoby jej wyrażania;	Uczeń: – wyjaśnia, jak kształtuje się opinia publiczna; – wyjaśnia, na czym polega specyfika marketingu społecznego;	Uczeń: – wskazuje przykłady wpływu opinii publicznej na decyzje polityczne;	Uczeń: – analizuje i interpretuje wyniki badań opinii publicznej;	Uczeń: – przeprowadza w najbliższym otoczeniu mini sondaż opinii publicznej na temat: działalności charytatywnej, ochrony środowiska czy problemów lokalnych i interpretuje go;
14. Środki masowego przekazu	2., 3. Pojęcie i funkcje współczesnych mediów.	Uczeń: – wie, co to są media i jaką rolę pełnią w państwie; – wymienia funkcje	Uczeń: – przedstawia najważniejsze media w Polsce i na świecie; – wyjaśnia pojęcie	Uczeń: – charakteryzuje wybrane media lokalne;	Uczeń: – rozróżnia funkcje, jakie pełnią media w państwie demokratycznym i niedemo-	Uczeń: – analizuje przekazy medialne; – ocenia ich wiarygodność;

		mediów;	mass media;		kratycznym; – odróżnia informacje od komentarzy;	
	4. Podstawy prawne funkcjonowania mediów w Polsce.	Uczeń: – wie, na czym polega zasada wolności słowa; – zna pojęcie pluralizm mediów i wie, w czym się on wyraża;	Uczeń: – wyjaśnia, jakimi zasadami etycznymi powinny kierować się media;	Uczeń: – charakteryzuje sylwetkę prawego dziennikarza;	Uczeń: – korzysta ze źródeł i analizuje je, uzasadnia swoje stanowisko;	Uczeń: – uzasadnia znaczenie pluralizmu mediów;
	5. Rola Internetu	Uczeń: – wyjaśnia pojęcie Internet;	Uczeń: – wymienia najpopularniejsze usługi sieciowe;	Uczeń: – określa rolę Internetu i omawia zagrożenia, jakie za sobą niesie;	Uczeń: – analizuje treści i krytycznie je odbiera;	Uczeń: – ocenia zasoby Internetu z punktu widzenia rzetelności i wiarygodności informacji;
	6. Obywatel w państwie i media – lekcja powtórzeniowa.					
	7. Obywatel w państwie i media – lekcja sprawdzająca					
POLITYKA						
1. Pojęcie polityki	1. Pojęcie polityki.	Uczeń: – wie, co to jest polityka i czym się zajmuje;	Uczeń: – przedstawia różne rozumienia pojęcia „polityka”;	Uczeń: – omawia to pojęcie w ujęciu historycznym; – wymienia dyscy-	Uczeń: – charakteryzuje różne koncepcje polityki;	Uczeń: – analizuje źródła; – ocenia stosunek Polaków do polityki;

				pliny politologii;		
2. Demokracja	1. Pojęcie i geneza demokracji.	Uczeń: – zna pojęcie demokracja i wie, co oznacza;	Uczeń: – wyjaśnia pojęcie demokracja; – omawia fazy rozwoju demokracji w ujęciu historycznym;	Uczeń: – charakteryzuje główne fazy kształtowania się systemu demokratycznego;	Uczeń: – analizuje źródła; – wskazuje cechy demokracji ateńskiej;	Uczeń: – interpretuje słowa W. Churchilla na temat demokracji;
	2., 3. Polskie tradycje demokratyczne.	Uczeń: – wie, na czym polegała demokracja szlachecka i co to była Konstytucja 3 maja;	Uczeń: – opisuje polskie tradycje demokratyczne;	Uczeń: – charakteryzuje demokrację szlachecką, Konstytucję 3 maja i konstytucję marcową z 1921 r.;	Uczeń: – analizuje, na czym polegał wkład Polski w rozwój demokracji w Europie i na świecie;	Uczeń: – uzasadnia, na czym polegał wkład Polaków w rozwój demokracji w Europie i na świecie; – zajmuje własne stanowisko;
	4. Fundamentalne zasady demokracji.	Uczeń: – wymienia najważniejsze zasady demokracji;	Uczeń: – opisuje wartości będące fundamentem współczesnej demokracji;	Uczeń: – charakteryzuje wartości demokratyczne: wolność, równość, sprawiedliwość, porządek i efektywność;	Uczeń: – wyszukuje z tekstu źródłowego zapisy odnoszące się do fundamentalnych zasad demokracji;	Uczeń: – podaje argumenty, za pomocą których Monteskiusz uzasadnia konieczność rozdziału poszczególnych władz;
	5. Formy demokracji.	Uczeń: – wymienia formy demokracji bezpośredniej i pośredniej;	Uczeń: – omawia poszczególne formy demokracji bezpośredniej i pośredniej;	Uczeń: – rozważa, jak we współczesnym państwie można realizować inne formy demokracji bezpośredniej niż referendum;	Uczeń: – wyszukuje z tekstu źródłowego niezbędne informacje; – potrafi odszukać w najbliższym otoczeniu przejawy łamania zasad i procedur	Uczeń: – bierze udział w debacie na temat form demokracji; – ocenia formę wyborów w Polsce;

					demokratycznych;	
3. Polityka, ideologie, doktryny i programy polityczne	1. Kultura polityczna.	Uczeń: – wyjaśnia pojęcie kultury politycznej;	Uczeń: – podaje różne przykłady kultury politycznej;	Uczeń: – charakteryzuje kulturę polityczną współczesnej Polski;	Uczeń: – korzystając ze źródeł, wyszukuje niezbędne informacje; – formułuje własne stanowisko na temat kultury politycznej Polaków;	Uczeń: – wysuwa argumenty za i przeciw tezie, że nieuczestniczenie w wyborach pozbawia nas wpływu na rządzenie krajem;
	2., 3. Współczesne ideologie.	Uczeń: – wie, co to jest ideologia; – wymienia najważniejsze ideologie;	Uczeń: – wyjaśnia pojęcia: ideologia polityczna, materializm dialektyczny, totalitaryzm, populizm; – zna najważniejsze założenia poszczególnych ideologii;	Uczeń: – charakteryzuje najważniejsze ideologie polityczne; – charakteryzuje ideologie totalitarne;	Uczeń: – analizuje teksty źródłowe; – wyszukuje odpowiednie fragmenty; – porównuje pozycję człowieka w poszczególnych ideologiach;	Uczeń: – ocenia poszczególne ideologie;
	4. Współczesne doktryny polityczne.	Uczeń: – wie, czym różni się ideologia od doktryny politycznej;	Uczeń: – podaje najważniejsze typy i rodzaje doktryn politycznych;	Uczeń: – charakteryzuje najważniejsze współczesne doktryny polityczne;	Uczeń: – uzasadnia podział doktryn na lewicowe, prawicowe i centrowe;	Uczeń: – zajmuje własne stanowisko na temat doktryn i argumentuje je;
	5. Program polityczny.	Uczeń: – wie, czego dotyczy treść programów politycznych;	Uczeń: – wyjaśnia pojęcie programu politycznego i wymienia jego części składowe;	Uczeń: – na podstawie źródeł charakteryzuje wybrane programy partii politycznych;	Uczeń: – korzystając ze źródeł, porównuje programy polityczne;	Uczeń: – analizuje programy wybranych partii; – ocenia wartość merytoryczną i

						wartość przekazu;
4. Systemy partyjne	1. Definicja i typologia partii politycznych.	Uczeń: – wie, co to jest partia; – wymienia najważniejsze rodzaje partii politycznych (masowe, kadrowe, rozwinięte, konserwatywne, chrześcijańsko-demokratyczne, liberalne i socjaldemokratyczne oraz ekologiczne i radykalne);	Uczeń: – wyjaśnia pojęcie partii politycznych; – wymienia cechy partii jako grupy społecznej;	Uczeń: – omawia funkcje partii politycznych i podaje przykłady tendencji zmian, jakie zachodzą w organizacji i działalności współczesnych partii politycznych;	Uczeń: – porównuje funkcje partii politycznych w państwach demokratycznych i niedemokratycznych;	Uczeń: – analizuje podstawy prawne funkcjonowania partii politycznych; – zna reprezentatywne partie poszczególnych typów w Europie; – omawia sposób finansowania partii politycznych;
	2. Współczesne systemy partyjne.	Uczeń: – wie, co to jest system partyjny; – wyróżnia trzy podstawowe typy systemów partyjnych: jednopartyjny, dwupartyjny i wielopartyjny;	Uczeń: – wyjaśnia pojęcie system partyjny; – omawia systemy partyjne;	Uczeń: – charakteryzuje systemy partyjne: jednopartyjny, dwupartyjny i wielopartyjny;	Uczeń: – korzystając z różnych źródeł i wiedzy pozaźródłowej, charakteryzuje jeden z systemów partyjnych, np. Niemiec, Wielkiej Brytanii, Francji lub Stanów Zjednoczonych;	Uczeń: – przedstawia wady i zalety systemu wielopartyjnego;
	3. Partie polityczne w Polsce.	Uczeń: – wie, jakie partie polityczne działają w Polsce i są reprezentowane w Sejmie;	Uczeń: – omawia warunki założenia partii politycznej w Polsce; – podaje sposób finansowania partii politycznych;	Uczeń: – charakteryzuje polską scenę polityczną;	Uczeń: – analizuje ustawę o partiach politycznych i wyciąga wnioski;	Uczeń: – uzasadnia, czy partie polityczne powinny być finansowane z budżetu państwa;

	4. Współczesne systemy wyborcze.	Uczeń: – wie, co to jest system wyborczy i jakie systemy się wyróżnia;	Uczeń: – opisuje podstawowe zasady ordynacji większościowej i proporcjonalnej;	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie prawa wyborczego dla reprezentatywności wyborów i tworzenia rządzącej koalicji;	Uczeń: – analizuje ordynacje wyborcze i wyciąga wnioski;	Uczeń: – wysuwa argumenty za ordynacją większościową lub proporcjonalną;
	5. Polityka jako zjawisko społeczne – lekcja powtórzeniowa.					
	6. Polityka i demokracja – lekcja sprawdzająca.					
5. Instytucja państwa	1. Pojęcie i geneza państwa.	Uczeń: – wie, co to jest państwo; – wymienia cechy państwa;	Uczeń: – wyjaśnia na przykładach relacje między narodem a państwem;	Uczeń: – opisuje najważniejsze teorie genezy państwa;	Uczeń: – porównuje koncepcje genezy państwa;	Uczeń: – uzasadnia swoją opinię na temat zachowania suwerenności zewnętrznej współczesnego państwa;
	2. Władza państwowa.	Uczeń: – wie, co to jest władza i jakie są jej rodzaje;	Uczeń: – wyjaśnia pojęcie władzy, legitymizacji, alienacji i inne warianty patologii władzy, jak oligarchizacja, biurokratyzacja, korupcja, par-	Uczeń: – opisuje najważniejsze teorie genezy państwa: Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podchizacja, biurokratyzacja, korupcja, par-	Uczeń: – charakteryzuje zjawisko legitymizacji władzy, odnosząc teorię Maxa Webera do historycznych i współczesnych przykładów;	Uczeń: – odróżnia suwerenność zewnętrzną od suwerenności wewnętrznej;

			tykularyzm, nepotyzm, klientelizm oraz brutalizację i inwigilację;			
	3. Funkcje państwa.	Uczeń: – zna najważniejsze funkcje, jakie spełnia państwo;	Uczeń: – omawia poszczególne funkcje; – wyjaśnia pojęcia: abolicja, amnestia, państwo opiekuńcze;	Uczeń: – rozróżnia przedmiotowe i systemowe funkcje państwa; – charakteryzuje wewnętrzne funkcje państwa na kilku poziomach: prawodawczą, porządkową, administracyjną, gospodarczo-organizacyjną, socjalną oraz kulturalno-oświatową;	Uczeń: – wyszukuje przykłady poszczególnych funkcji z materiału źródłowego; – wskazuje wady i zalety państwa opiekuńczego;	Uczeń: – ocenia wypełnianie obowiązków przez państwo;
	4. Historyczne i współczesne formy państwa.	Uczeń: – wie, jak dzielą się państwa i według jakich kryteriów;	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie pojęć: monarchia, republika, autonomia, federacja, konfederacja, państwo unitarne, demokratyczne, autorytarne i totalitarne; – przedstawia na schemacie podział państw według różnych kryteriów;	Uczeń: – wymienia wszystkie państwa europejskie będące monarchiami;	Uczeń: – charakteryzuje współczesne formy ustrojowe wybranych państw;	Uczeń: – uzasadnia własne stanowisko, opinię na temat autonomii, czy może ona być zagrożeniem jedności państwa;

	5., 6. Modele ustrojowe państw demokratycznych.	Uczeń: – wie, co to jest model ustrojowy i wymienia najważniejsze modele ustrojowe;	Uczeń: – wyjaśnia, jakie modele ustrojowe obowiązują w poszczególnych państwach; – omawia system obowiązujący w Polsce;	Uczeń: – przedstawia krótką charakterystykę modeli ustrojowych poszczególnych państw;	Uczeń: – porównuje sposób powoływania, rolę i kompetencje głowy państwa w Wielkiej Brytanii i Niemczech oraz prezydentów we Francji i USA;	Uczeń: – ocenia rolę monarchy w Wielkiej Brytanii i kanclerza w Niemczech; – ocenia rolę prezydentów w USA i Rosji;
	7. Zasady odpowiedzialności konstytucyjnej i politycznej.	Uczeń: – wie, co to jest odpowiedzialność konstytucyjna i polityczna;	Uczeń: – wyjaśnia pojęcie odpowiedzialności konstytucyjnej i politycznej; – omawia odpowiedzialność karną, cywilną, międzynarodową, podaje przykłady;	Uczeń: – analizuje teksty źródłowe; – wyszukuje informacje dotyczące odpowiedzialności Prezydenta RP przed Trybunałem Stanu;	Uczeń: – charakteryzuje odpowiedzialność konstytucyjną w formie impeachmentu – podaje przykłady jej zastosowania;	Uczeń: – podaje argumenty za lub przeciw ograniczeniu immunitetu, który ogranicza odpowiedzialność karną osób sprawujących ważne funkcje w państwie;
	8. Relacje między państwem a Kościołem i związkami wyznaniowymi.	Uczeń: – zna i wymienia najważniejsze religie: judaizm, chrześcijaństwo, islam, hinduizm, buddyzm i konfucjanizm;	Uczeń: – wymienia najważniejsze funkcje, jakie spełnia religia: integracja społeczeństwa, nadanie sensu ludzkiej egzystencji, kontrola społeczna, wsparcie psychologiczne;	Uczeń: – wyróżnia dwa modele relacji między państwem a Kościołem: państwo wyznaniowe oraz świeckie; – podaje najważniejsze postanowienia konkordatu;	Uczeń: – charakteryzuje różne typy religii; – omawia przepisy Konstytucji RP dotyczące relacji państwo – Kościół;	Uczeń: – ocenia przejawy ruchu ekumenicznego w Polsce i na świecie na przełomie XX i XXI wieku;

6. Władza ustawodawcza w państwie demokratycznym	9., 10. Władza ustawodawcza w państwie demokratycznym.	Uczeń: – wymienia i ilustruje przykładami funkcje władzy ustawodawczej;	Uczeń: – omawia główne funkcje parlamentu w wybranym państwie (Wielka Brytania, Stany Zjednoczone czy Niemcy);	Uczeń: – opisuje mechanizm tworzenia koalicji;	Uczeń: – charakteryzuje rolę opozycji w pracy parlamentu;	Uczeń: – ocenia zasadność immunitetu parlamentarnego; – odróżnia jego formy: materialny i formalny;
7. Władza wykonawcza w państwie demokratycznym	11., 12. Władza wykonawcza w państwie demokratycznym.	Uczeń: – wyjaśnia, co to jest głowa państwa i jaką rolę może odegrać we współczesnym świecie;	Uczeń: – podaje i omawia modele, według których może być zorganizowana władza wykonawcza (monokratyczny lub dualistyczny);	Uczeń: – charakteryzuje kompetencje rządu w państwie demokratycznym i relacje między rządem a głową państwa;	Uczeń: – ocenia, który model jest korzystniejszy: monokratyczny czy dualistyczny – uzasadnia swoje stanowisko;	Uczeń: – analizuje pojęcie kohabitacji w Polsce i Europie;
8. Współczesna demokracja w Polsce i na świecie – problemy i zagrożenia	1. Współczesna demokracja w Polsce i na świecie – problemy i zagrożenia.	Uczeń: – wie, jakie zjawiska zagrażają demokracji – wymienia je;	Uczeń: – omawia patologie życia publicznego i wyjaśnia, dlaczego wpływają one destrukcyjnie na życie publiczne;	Uczeń: – analizuje przyczyny niskiej frekwencji w wyborach, podaje sposoby przeciwdziałania partycypacji;	Uczeń: – prezentuje sposoby, jakimi partie polityczne walczą o elektorat, i ocenia te działania według standardów demokracji;	Uczeń: – analizuje perspektywy rozwoju demokracji w Polsce i na świecie – szanse i zagrożenia;
	2. Państwo i władza – lekcja powtórzeniowa.					
	3. Państwo i władza – lekcja sprawdzająca.					

